

ἐν παντελεῖ ἀγνοίᾳ αὐτῶν. Ἀγάπες, ἔρωτες καὶ αἰσθήματα δὲν ὑπάρχουν ἐκτὸς πέρα, ἐπομένως οὔτε μεμφιμοίραι, οὔτε ἀπαγωγαί.

Ἄς μὴ περάσῃ ἀπὸ τὴν ιδέαν κανονός, ὅτι οἱ γάμοι οὗτοι δὲν εἶνε ἁρμονικοί. Καὶ πλέον τούτου μάλιστα. Ὁ ἀνὴρ μιᾶς ἐβδομάδος ἢ ἐνὸς μηνὸς γαμβρός, ταξιδεύεται... μένει ἐν ἔτος, δύο, πέντε, δέκα, δέκα πέντε καὶ πολλάκις περισσότερα ἔτη εἰς τὴν ξενιτείαν, ἀλλ' ὁ χωρισμὸς οὗτος οὔτε τὰ αἰσθήματα τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν γυναῖκα, οὔτε καὶ τῆς γυναίκος πρὸς τὸν ἄνδρα ἀλλοιοῖ. Ὁ ἀνὴρ κερδίζει καὶ στέλλει στὸ σπίτι του. ἡ γυνὴ δουλεύει στὸ σπίτι.

Ἡ γυνὴ τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶνε πρότυπον ὑπηρετρίας ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀνδρὸς τῆς, καὶ τί ὑπηρετρίας; ἀμίσθου! Κάμνει ὅλας τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας, μαγειρεύει, πλύνει, ράπτει, μπαλλώνει, ζημώνει. Κάμνει ὅλας τὰς ἐξωτερικὰς τῆς οἰκίας ἐργασίας, φέρεי ξύλα, νερὸ, κάμνει χωράφι, συγκομίζει τοὺς καρπούς, σκάπτει θερίζει, ἐπιμελεῖται τῶν ζώων καὶ δὲν ἀφίνει δουλεῖα ἀκάρωτη, τὸ δὲ σπουδαιότερον δὲν γογγύζει ποτὲ, ἀλλὰ θεωρεῖ τὸν ἄνδρα τῆς ὡς θεὸν καὶ τοὺς γονεῖς καὶ ἀδελφούς αὐτοῦ ὡς ἡμιθεούς. Λοῦσα, διασκεδάσεις δὲν γνωρίζει ποσῶς. Λοῦσα θεωρεῖ τὰ νομίσματα φορέματά τῆς καὶ διασκεδάσεις τοὺς γάμους τῶν συγγενῶν τῆς.

Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀνω Τσιάμικου, οἱ γάμοι λαμβάνουσι χώραν ἐν ταῖς αὐταῖς ἀκριβῶς ἡλικίαις, ὑποχρεωμένου τοῦ γαμβροῦ ἢ κἀλλιον εἰπεῖν τῶν γονέων αὐτοῦ, εἰς ἀπότισιν ποσοῦ τινὸς ἀπὸ 2—10 λίρας ἀναλόγως τῶν προτερημάτων τῆς νύμφης, ἢ τῆς καταγωγῆς αὐτῆς, πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, δηλ. ὁ γαμβρὸς δίδει ἀντὶ νὰ λάβῃ, ὁ δὲ λόγος εἶνε ὅτι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ, τῶν ἀνδρῶν ὄντων ὀκνηρῶν, ὅλη ἡ οἰκιακὴ ἐργασία, ἥτε ἐσωτερικὴ καὶ ἡ ἐξωτερικὴ ἔσπῃ στὸ κεφάλι τῆς γυναίκος.

Ἐν δὲ τῇ ἐπαρχίᾳ Ζαγορίου οἱ γάμοι λαμβάνουσι χώραν ἐπὶ συμπεφωνημένην χρηματικὴν προικὴ ἀνερχομένη ἀπὸ 15—500 λιρῶν, καὶ ἐν ἡλικίᾳ πλέον προκχωρημένη δηλ. αἱ μὲν κόραι ἀπὸ τοῦ 17—23 οἱ δὲ ἄνδρες ἀπὸ τοῦ 25—45. Οὔτε ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες τῆς ἐπαρχίας ταύτης, εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν σχετικοῦ τινος πολιτισμοῦ, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἄλλας ἐπαρχίας τῆς Ἠπείρου, αἱ δὲ γυναῖκες δὲν υποβάλλονται εἰς τὰ βάρη, εἰς ὅ υποβάλλονται αἱ γυναῖκες τῶν Κουρέντων καὶ τοῦ Τσιάμικου.

Ἐκ τῶν τριῶν τούτων παραδειγμάτων ἐξάγομεν τὰ ἐξῆς συμπεράσματα:

α'. Ὅπου ἡ γυνὴ υποβάλλεται εἰς πολυμόχους ἐργασίας ζητεῖ προίκα, ἀντὶ νὰ τῆς ζητοῦν.

β'. Ὅπου ἡ γυνὴ υποβάλλεται εἰς σχετικῶς ὀλιγωτέρας καὶ ὑποφερτικώτερας ἐργασίας οὔτε ζητεῖ, οὔτε τῆς ζητοῦν προίκα, καί,

γ'. Ὅπου ἡ γυνὴ δὲν υποβάλλεται εἰς οἰκιακὰς ἐργασίας, ἢ υποβάλλεται εἰς σχετικῶς ὀλίγας ἢ ἐλαχίστας, τῆς ζητοῦν προίκα!

Ὡστε ἡ πληγὴ τῆς χρηματικῆς προικῆς, καὶ ἐπομένως τοῦ γερωντοκορισμοῦ εἶνε ἡ ὀκνηρὰ τῶν γυναικῶν. Ἡ ὀκνηρὰ γυνὴ τρέφεται ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς,

ἐνῷ ἡ ἐργατικὴ τρέφει τὸν ἄνδρα. Θέλετε νὰ ἐκλείψουν αἱ προίκες; Μάθετε τὰς κόρας σας νὰ ἐργάζονται, νὰ μαγειρεύουν, νὰ πλύνουν, νὰ ράπτουν, νὰ μπαλλώνουν, καὶ ἐν γένει, νὰ κάμουν τόσες δουλειές, ὥστε νὰ μὴ ἔχουν καιρὸν νὰ σκέπτονται διὰ λοῦσα, διὰ διασκεδάσεις καὶ διὰ χίλια δηρὸ ἄλλα ματακαταλίκια!

X. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΑΝΗΣ

ΑΙ ΕΥΕΡΓΕΣΙΑΙ ΤΟΥ ΔΑΜΑΛΙΣΜΟΥ

Ἡ ἀ' Ἐπιστημονικὴ Ἐπιθεώρησις δίδει τὰς ἀκολουθούσας πληροφορίας, αἵτινες ἀποδεικνύουσι ὅποια τὰ ἐκ τοῦ δαμαλισμοῦ προκύπτοντα εὐεργετήματα, μεταδιδόμενα δὲ εὐχαρίστως τὰς πληροφορίας ταύτας καθόσον αὐταὶ δύνανται νὰ ὦσιν τοῖς πᾶσιν ὑφέλιμοι, τῆς νόσου ταύτης μὴ ἐκλειψάσης ὀλοτελῶς ἐν Ἑλλάδι.

Ἡ Γερμανία χάρις εἰς τὸν δαμαλισμὸν ἠδυνήθη νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν νόσον εὐλογίαν ἐκ τῶν αἰτίων τοῦ θανάτου, οὕτως ὥστε, ἐνῷ οἱ Παρίσιοι καὶ Πετρούπολις ἀριθμοῦσι θανάτους ἐξ εὐλογίας μετὰ τοῦ 138 καὶ 101 ἀνὰ 100,000 κατοίκους, τὸ Βερολίνον, ἡ Βρεσλάβη τὸ Ἀμβούργον, τὸ Μόναχον, ἡ Δρέσδη, δὲν χάνουσι τοὺναντίον εἰμὴ 1. 44 ἐπὶ 100 χιλιάδων δηλ. 14 κατοίκους ἐπὶ ἐνὸς ἑκατομ. ἀφ' ἧς ἡ τοῦ δαμαλισμοῦ ὑποχρέωσις ἐπεβλήθη διὰ Νέμου.

Πρὸ τοῦ νόμου τούτου, αἱ αὐταὶ πόλεις ἔχονον 92 κατοίκους ἐπὶ 100 χιλιάδων. Τὸ Λονδίνον δὲν ἔχει πλέον τῶν 06 θανάτων ἐξ εὐλογίας ἥτοι 34 κατ' ἔτος ἐπὶ πληθυσμῷ τεσσαρῶν ἑκατομ.

Ὡς ἀντιδοκιμασίαν δύναται τις νὰ φέρῃ τὴν Ζυρίχην εἰς ἣν ἀφ' ἧς ἤρθη ἡ ὑποχρέωσις τοῦ δαμαλισμοῦ, ἥτοι ἀπὸ τοῦ 1883, παρετηρήθη ἡ ἐξ εὐλογίας χρονικὴ θνησιμότης ν' ἀναβῇ ἀπὸ 8 εἰς 85.

Εἰς τὸν γαλλικὸν στρατὸν, ἀφ' οὔτου ὁ δαμαλισμὸς καὶ ἀναδαμαλισμὸς αὐστηρότατα ἐνεργοῦνται, ἥτοι ἀπὸ τοῦ 1874, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκ τῆς εὐλογίας θανόντων δὲν ὑπῆρξε ἀπὸ τοῦ ἔτους ἐκείνου μέχρι τοῦ 1880 πλέον τῶν 514 ἐπὶ 3.622.659 ἀνδρῶν διαλυθέντων τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν δηλ. 14.8 ἐπὶ 100,000 στρατιωτῶν. Ἀπὸ τοῦ 1880 μέχρι τοῦ 1885 ἀριθμὸς τῶν θανόντων ἐκ τῆς εὐλογίας ἡλπατώθη ἀπὸ 73 εἰς 6 κατ' ἔτος.

Ἡ British medical journal ἐδημοσίευσε πρὸ τινος καιροῦ ἀπόσπασμα πραγματείας τινὸς τοῦ Κυρίου Ritchie προέδρου τοῦ Social Government Board ἐν ἧς διὰ τοῦ ἀκολουθοῦ ὑπολογισμοῦ ἀποδεικνύεται τὸ μέγιστον ἐκ τοῦ δαμαλισμοῦ εὐεργετήμα.

Ἐπάρχουσι ἐν Sheffield 95,000 παιδιὰ ἡλικίας κατωτέρας τῶν 10 ἐτῶν ἀτινα ἐδαμαλισθησαν, καὶ 5000 τὰ ὅποια δὲν ἐδαμαλισθησαν. Τὰ 95000 παρυσίασαν 180 κρούσματα εὐλογίας μὲ 2 θανάτους. Τὰ 500 τὰ μὴ δαμαλισθέντα παρυσίασαν 172 κρούσματα μὲ 70 θανάτους.

Ἐάν ὅλα τὰ παιδιὰ τοῦ Sheffield ἤθελον εἶσθε

δαμαλισμένα, θά υπήρχον 200 κρούσματα εϋλογίας και ὀλίγον τι πλέον τῶν 2 θανάτων, ἐνθ' τουναντίον ἐάν οὐδέν ἤθελεν εἰσθαι δαμαλισμένον θά υπήρχον 5377 κρούσματα μέ θανάτους 1330 ἥτοι θά υπήρχε θνησιμότης κατά 600 φορές μεγαλύτερα.

Πέρα τῶν 10 ἐτῶν τὸ εὐεργέτημα τοῦ δαμαλισμοῦ ἐλαττοῦται, ὅθεν ἀναγκαῖος ἀποκαθίσταται ὁ ἀναδαμαλισμός.

Πρό τινων ἐτῶν ὁ ἀρχίατρος τοῦ ἐν Λονδίνῳ Ronall Spon Hospital παρετήρησεν ὅτι ἐν διαστήματι μιᾶς 25ετίας ἐκ τῶν φλυκτενικῶν ἐπουλώσεων 600 ἀτόμων εἰσαχθέντων (προγενεστερώς δὲ ἐμβολιασθέντων) ἐν τῇ ἐν λόγω Νοσοκομείῳ, ὅτι ἡ ἀναλογία τῶν θανάτων ἦτο εἰς ἀντίθετον πνεῦμα μέ τὸν ἀριθμὸν τῶν φαινομένων ἐπουλωθεῖσων φλυκτενῶν· εἰς τὰ δαμαλισθέντα ὑποκείμενα ἄτινα δὲν εἶχον πλέον ἐπουλώσεις ἀξίας λόγου, ἡ θνησιμότης ἐξ εϋλογίας ἦτο ἐξ 21.7 τοῖς 100. εἰς τὰ μέ μίαν οὐλὴν ἐξ 7.5 τοῖς 100, εἰς τὰ μέ 2 οὐλὰς ἐκ 4.12 τοῖς 100 εἰς τὰ μέ 3 ἐξ 1.7 τοῖς 100. εἰς τὰ μέ 4 δὲ καὶ πλέον οὐλὰς ἐκ 0.7 τοῖς 100. Ἡ θνησιμότης εἰς τοὺς μὴ δαμαλισθέντας ἦτο ἐκ 35.5 τοῖς 100.

ΕΙΧΑΜΕ ΤΟΤΕ

(1858-1888)

Εἴχαμε τότε, Θεὸς σχωρέστον, βασιλεῖα τὸν Ὁθῶνα τὸν πρῶτο εἰς τὴν Ἑλλάδα·
Φοροῦσε φέσι, φουστανέλλα, χαϊμαλιά,
δὲν ἄρρεσε τὴ φράγκικη βελέδα.

Εἴχαμε τότε τὴν Ἀθῆνα μας μικρὴ,
μὰ ἐκλούσε τότε μέσα της μεγάλου·
Ὅλοι τοὺς τόρα κοίτονται νεκροί,
(Θὰ ἴδουμε ἄλλιν τὰν ἐκεῖνους ἄλλους;)

Εἴχαμε τότε μάνναις, μάνναις μιὰ φορὰ,
γιὰ τὰ παιδιὰ τους ἔζουσαν, γιὰ τὸν ἄνδρα.
Ἰκομπόδεαν, βαστοῦσαν τὸν παρὰ,
δὲν τὸν σκορποῦσαν σὲ φουλὰρ καὶ χάνδρα.

Εἴχαμε τότε νεολαία μέ καρδιά,
μέ τὴ λυτὴ γράβατα, δίχως γάντια,
χαριτωμένα τότε εἴχαμε παιδιὰ,
τί τᾶθελαν ἡ μάνναις τὰ μπιρλάγια;

Ὅχι! παιδιὰ δὲν ἦσαν τοῦ μπόνο-τόνο,
παπούτσι εἶχαν τρύπη καπέλλα,
ἀλλ' εἶχον, ὅλα ἔβη ἵπποτων,
καὶ ἦσαν νὰ τὰ βλέπης μία τρέλλα.

Τοῦ Χάφτα τότε κι' ἡ ὥρα ἡ Ἑλλάς
τῶν συνεντεύξεών μας ἦσαν μέρη·
ἐκεῖ ἔμπορούσε ὥραις νὰ μιλάς
μέ μιὰ δεκάρα μόνο ἔς τὸ κεμέρι.

Εἴχαμε τότε ὅλοι, ὅλα τὰ παιδιὰ
τὸ «Μέλλον τῆς Πατρίδος» λάβαρό μας,
νὰ κυνηγοῦμε θηλυκοῦ ποδιὰ
δὲν ἔχναμε διόλου τὸν καιρὸ μας.

Ἐτρώγαμε γιουδέτσι, τρχανᾶ
καμμιὰ φορὰ σιμὶ τι μόνον ἕνα,
ἔαπνίζαμε καπνὰ τῆς ὀθηνᾶ,
ὁ χτὼ καὶ δύο, τέσσερα καὶ ἕνα

Εἴχαμε τότε ἀρχηγὸ μας ἐκλεκτὸ
τὸν Δεληγιῶργη—φοβερὸ κεφάλι—
Ἐμπρὸς αὐτὸς, καὶ ἔπισω ἐκατό,
ὥσάν αὐτὸν σποδαῖοι καὶ μεγάλοι

Εἴχαμε τότε βοηθὸ μας φοβερὸ
τὸ Στέφανο τὸ ξένο ἔς τὴν Ἀγγλία,
ποῦ ξένος εἶνε τοῦτον τὸν καιρὸ...
(ἔχωνεψε τὸ νοῦ μας ἡ κοιλία!)

Εἴχαμε τότε Σούτσους δύο, Ραγκαβῆ,
Τερτσέτη, Ζαλοκώστα, Ὁρφανίδη,
τὸν Βερναρδάκη, τοὺς Παράσχους..(παλαβοὶ
οἱ ἐπιζῶντες θεωροῦνται ἤδη)

Εἴχαμε τότε τῆς σκηνῆς υποκριτὰς,
Καπέλλαν, Σαύτσαν, Σίσυφον Μανούsson,
καὶ τῶν δραμάτων τῶν ἐπὶ σκηνῆς κριτὰς,
μυρμηκίαν νεανιὴν ἐμμοῦσων.

Εἴχαμε τότε πίστιν ἀφελῆ, τυφλὴν,
καὶ τοῦ Ἀγαθαγγέλου τὴ φυλλάδα,
ἤθέλαμεν ἡμεῖς τὴν Πόλιν τὴν καλὴν,
ἤθέλαμεν μεγάλην τὴν Ἑλλάδα.

Εἴχαμε τότε τὰ βαλάντια κενὰ
καὶ πλῆρες ἐνθουσιασμοῦ τὸ στήθος.
Εἴχαμε τότε τὰ οἰκήματα στενὰ,
ἀλλ' ἀφελὲς καὶ ἄνετον τὸ ἦθος.

Εἴχαμε τότε· εἴχαμ' εἴχαμε πολλὰ,
πλὴν τόρα περὰ σμμένα, ξεχασμένα·
ἄς εἶνε δὰ, ἄς εἶνε δὰ, ἀλλὰ
ἀκόμη θὰ προσθέσω ἄλλο ἕνα.

Εἴχαμε τότε αἰσθήματα, καὶ καστανὰ
ἡ μαῦρα ἡ ξανθὰ μαλλιά καὶ γένεια.
Καὶ τόρα; τὰ ποὺ γιὰ μας ἀδειανὰ
καὶ τὰ μαλλιά καὶ γένεια ἀσημένια.

Ἔχετε τόρα.. ἀλλ' ἐγὼ πῶς νὰ τὰ πῶ;
Τῆς Μούσης μου τὰ ἥπατα κομμένα.
Γι' αὐτὸ καὶ ἐγὼ τὰ παρασιωπῶ·
τὰ ξέρετε καλλίτερον ἀπὸ μένα.

Ὀκτώβριος 1888

Χ. ΣΑΜΑΡΤΣΙΑΗΣ